

Juliet Butler

Onafscheidelijk

Vertaling Marjet Schumacher

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC™ ten behoeve van verantwoord bosbeheer.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2017 Juliet Butler
Oorspronkelijke titel: *The Less You Know the Sounder You Sleep*
Copyright Nederlandse vertaling: © 2017 HarperCollins Holland
Vertaling: Marjet Schumacher
Omslagontwerp: bij Barbara
Omslagbeeld: bij Barbara
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: CPI books GmbH, Germany

ISBN 978 94 027 0077 0
ISBN 978 94 027 5501 5 (e-book)

NUR 302
Eerste druk februari 2018

Originele uitgave verschenen bij HarperCollins Publishers LLC, New York, U.S.A.
Deze uitgave is uitgegeven in samenwerking met HarperCollins Publishers LLC
HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited
® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Alle in dit verhaal voorkomende personen zijn ontleend aan de fantasie van de schrijver.
Elke gelijkenis met bestaande personen berust op toeval.

Instituut voor
Kindergeneeskunde,
Moskou

1956

‘Je kunt niet louter door middel van angst de macht vasthouden.
Leugens zijn net zo belangrijk.’

Jozef Stalin, secretaris-generaal van de Communistische Partij, 1922-1953

Zes jaar

Januari 1956

Mama

‘Ik verveel me,’ zegt Masja.

Mama zit naast ons ledikant te schrijven, en ze kijkt niet op.

‘Ik verveel me echt heel erg.’

‘Jij verveelt je altijd, Masja. Speel met Dasja.’

‘Die is saai.’

‘Nietes,’ zeg ik. ‘Jij bent saai.’

Masja steekt haar tong naar me uit. ‘Jij bent stom.’

‘Meisjes!’ Mama legt haar potlood neer en staart ons over de spijlen heen aan, helemaal boos.

We zeggen een poosje niets, en ze gaat weer verder met schrijven. Krabbel. Krabbel.

‘Zing het slaapliedje voor ons, mama – *bye-oo bye-ooshki bye-oo* – zing dat nog eens,’ zegt Masja.

‘Niet nu.’

Krabbel. Krabbel.

‘Wat schrijf je allemaal, mama?’

‘Gaat je niets aan, Masja.’

‘Ja, maar wat schrijf je allemaal?’

Geen antwoord.

Masja perst haar gezicht tussen de spijlen van het ledikantje door. ‘Wanneer krijgen we die blokken met al die kleurtjes weer om mee te spelen? Die met al die kleurtjes?’

‘Wat heeft dat voor zin wanneer Dasja er iets mee bouwt en jij alles gewoon omgooit?’ Mama kijkt niet eens op.

‘Dat is omdat zij bouwen leuk vindt, en ik omgooien.’

‘Precies.’

‘Mag ik dan tekenen?’

‘Je bedoelt krassen.’

‘Ik kan ons Hok tekenen, echt wel, en ik kan ook jou tekenen met je stethoscoop.’

Er rinkelt een bel buiten de deur van onze kamer, en mama doet haar boek dicht. Er valt een plukje grijs haar omlaag, dus dat duwt ze met haar potlood achter haar oor.

‘Ziezo, het is vijf uur. Tijd om naar huis te gaan voor mij.’

‘Mogen we met je mee naar huis, mama?’ vraag ik. ‘Mag dat? Omdat het vijf uur is?’

‘Nee, Dasjinka. Hoe vaak moet ik nog vertellen dat dit ziekenhuis jullie huis is?’

‘Is jóúw huis ook een ziekenhuis? Een ander ziekenhuis?’

‘Nee. Ik woon in een flat. Buiten. Jullie wonen in dit ledikantje, in een glazen hok, veilig en wel.’

‘Maar alle kinderen gaan met hun mama mee naar huis, dat hebben de verzorgsters ons verteld.’

‘De verzorgsters moeten niet zo kletsen.’ Ze staat op. ‘Jullie weten heel goed dat jullie enorm boffen dat jullie hier worden verzorgd en te eten krijgen. Ja, toch?’

We knikken allebei.

‘Nou dan.’ Ze kust ons allebei op onze kruin. Eén kus, twee kussen. ‘Lief zijn.’

Ik steek mijn hand tussen de spijlen door om haar witte jas beet te grijpen, maar ze trekt hem heel fel weg, zodat ik mijn pols stoot. Ik zuig op de plek waar ik me heb gestoten.

De deur van de kamer gaat open. Bam.

‘Aha, de schoonmaakster is er,’ zegt mama. ‘Zij kan jullie gezelschap houden. Morgen is het weekend, dus ik zie jullie maandag weer.’ Met een klik doet ze de glazen deur van ons Hok open en loopt dan de deur van onze kamer uit, en weer klinkt er een bonk.

We horen dat de schoonmaakster bezig is buiten ons Hok, smijgend

met haar emmer, maar we kunnen haar door alle witte slierten die over de ruit zijn geschilderd niet zien. Wanneer ze het Hok binnenkomt om schoon te maken, zien we dat het Nare Nastja is.

‘Waarom kijken jullie zo sip?’ vraagt ze, haar zwabber in het water plonzend. Ze heeft haar masker omhooggeklapt, want het kan Nare Nastja niets schelen of we bacteriën binnenkrijgen en doodgaan.

‘Mama is naar huis, het hele weekend, daarom,’ zegt Masja, helemaal somber.

‘Ze is *jobinni* niet jullie mama. Jullie mama is waarschijnlijk krankzinnig geworden zodra ze jullie twee gedrochten zag. Of ze is gestorven tijdens de bevalling. Die daar, die net is vertrokken, is iemand van het personeel. En jullie zijn patiënten. Ze werkt hier, stelletje idioten. Mama, ja hoor...’

Ik druk mijn handen tegen mijn oren.

‘Ze is *jobinni* wél onze mama!’ schreeuwt Masja.

‘Vloek niet tegen me, kleine mutant, of ik sla je bewusteloos met het puntige uiteinde van deze zwabber!’

Daarop duiken we weg in de hoek van het ledikantje en zeggen niets meer, want ze heeft Masja echt een keer geslagen, en ze heeft toen uren gehuild. En Nastja heeft gezegd dat ze iets nog veel ergers zou doen als we haar zouden verklikken.

Wanneer ze weg is, gaan we vanuit de hoek van het ledikant naar het midden.

‘Ze is echt wél onze mama,’ zegt Masja. ‘Nastja zit gewoon keihard te liegen, echt wel, want ze is gemeen.’

Ik snuif. ‘Natuurlijk is ze onze mama,’ zeg ik.

Avondeten en slapen in het Hok

Dan komt een van onze verzorgsters onze kamer binnen met onze emmer met eten. Ze zet hem met een klap neer op de grond buiten het Hok, en we steken allebei onze neus in de lucht om te ruiken wat ze heeft meegebracht. Het is ons rara-wat-voor-eten-en-welk-kindermeisje-spelletje. We kunnen haar niet zien, maar de geur komt over de glazen wand heen onze neus binnen drijven, en we doen wie het als eerste raadt.

‘Vissoep!’ Masja lacht. ‘En tante Doesja!’

Ik vind het heerlijk wanneer Masja lacht; dan borrelt het in mij omhoog en moet ik ook lachen.

‘Vissoep, inderdaad, bedwantsjes van me,’ roept tante Doesja vanbuiten het Hok. Dan klikt ze de glazen deur open en komt ze binnen met onze kom. Haar ogen zijn een en al glimlach. ‘Mondje open.’

We steken allebei ons hoofd tussen de spijlen met onze mond wijd open, om alle soep om de beurt naar binnen gelepeld te krijgen.

‘Njet! Zij kreeg de vissenogen, ik zag het, ik zag het!’

‘Schei eens uit, Masja. Alsof ik de lekkere stukjes voor haar uitzoek.’

‘Dat doe je ook, dat doe je ook. Ik kan het zien, echt hoor!’

‘Doe niet zo mal.’ Tante Doesja is moeilijk te verstaan, want ze heeft haar masker op, zoals iedereen. Behalve mama, die dezelfde bacteriën heeft als wij. En Nastja, wanneer ze gemeen doet. ‘En zit niet zo te schrokken als een uitgehongerd weeskind, Masja, anders moet je straks weer overgeven! *Jolki palki!* Ik ken geen enkel kind dat zo vaak moet overgeven als jij. Je bent zo mager als een rat.’

‘Ik ben magerder dan een rat,’ zegt Masja. ‘En Dasja is zo dik als een vlieg, dus ik zou de uitpuilende ogen moeten krijgen!’

Ik weet niet wat een rat is. Die hebben we niet in ons Hok. ‘Wat is een rat?’ vraag ik.

‘Ooo, dat is een diertje met een wiebelneus en stralende ogen dat altijd vragen stelt. Hier is jullie brood.’

‘Ik wil wit brood, geen zwart brood,’ zegt Masja, maar ze neemt het evengoed.

‘Straks ga je nog vragen om kaviaar. Wees dankbaar voor wat je krijgt.’

We krijgen altijd te horen dat we dankbaar moeten zijn. Elke dag opnieuw. Dankbaar omdat er voortdurend voor ons wordt gezorgd.

‘Ik kom over een halfuurtje terug om jullie te wassen, en dan gaat het licht uit.’

Masja propt al haar brood in één keer in haar mond, zodat haar wangen uitpuilen, en kijkt naar het plafond terwijl ze kauwt.

We kennen de namen van al onze verzorgsters uit ons hoofd. En die van onze schoonmaaksters ook. En die van al onze dokters. Tante Doesja zegt dat alleen speciale mensen ons mogen zien omdat we een Groot Geheim zijn. Ze zegt dat het in zwarte letters op de deur staat. Ik weet niet waarom

we een Groot Geheim zijn. Misschien zijn alle kinderen een Groot Geheim? Masja weet het ook niet.

Ik ben dol op zwart brood omdat het zacht en smeug is, en mijn buik wordt er lekker vol van. Maar ik moet het allemaal in mijn mond proppen, want als ik dat niet zou doen, zou Masja het afpakken.

Tante Doesja komt terug om ons te wassen nadat we in onze luier hebben gepoept en geplast, en geeft ons een fijne schone.

‘Ik ben bang voor de kakkerlakken, tante Doesja.’

‘Onzin, Dasjinka, er zijn geen kakkerlakken.’

‘Jawel, die zijn er wel!’ schreeuwt Masja, en ze wijst omhoog. ‘Zie je die barst daarboven?’

‘Ja, er zit een barstje in het plafond...’

‘Daar komen ze uit wanneer het donker is, en dan krioelen ze over het plafond, en dan vallen ze met een plof boven op Dasja neer, en dan krioelen ze ook over haar heen, en dan gilt ze totdat ik ze platdruk en ze krak zeggen.’

Tante Doesja kijkt even omhoog naar de barst en pakt dan de stinkende tas met onze luier erin. ‘Nou, vroeger hebben we wel kakkerlakken gehad, lang geleden, toen jullie nog baby’s waren, maar nu niet meer. Er zijn geen kakkerlakken in het Instituut voor Kindergeneeskunde. Njet.’

Ze kijkt ons aan, heel boos en streng, dus ik knik en knik als een bezetene, en Masja duwt haar lip naar voren, zoals ze altijd doet wanneer ze een standje krijgt, en draait met haar vingers aan de knoop in onze luier.

Dan gaat tante Doesja weg en laat ons alleen, en met een klik gaan de lichten uit, en met een bam valt de deur dicht.

Ik lig en luister goed, want wanneer het donker is, komen ze allemaal tevoorschijn.

‘Ik zal ze platdrukken,’ zegt Masja op gedempte toon. ‘Je moet me wakker maken en dan zal ik ze platdrukken en platstampen en platwalsen. Ik ken al hun namen, echt waar... ze zijn bang voor me... Josja en Tosja en... Ljosja...’

Na een poosje voel ik dat ze in slaap is gevallen, maar ik hoor ze allemaal tevoorschijn komen en krioelen, dus ik steek mijn hand uit en pak de hare, die altijd warm is. Masja’s hand is altijd warm.

We laten ons kaalscheren en zijn met ons hoofd in de wolken

Skriip, skriip. Tante Doesja is Masja's hoofd aan het doen met een lang scheermes, en geeft haar speelse tikjes wanneer ze wriemelt. 'Stop met wurmen, straks snij ik je hele hoofd eraf!'

'Het doet pijn!'

'Het doet nog veel meer pijn zonder hoofd, of niet soms? Wees toch niet zo ondeugend! Dasja zit altijd stil voor al haar procedures, waarom kun jij dat niet?'

'Ik zal wel stilzitten,' zeg ik vliegensvlug. 'Doe mij maar. Ik vind het fijn om mijn hoofd te laten kaalscheren. Als we haar hadden, zouden we levend verslonden worden door de piepkleine, witte, springerige kakkerlakken.'

'Luizen. Precies, Dasjinka.'

'Maar kun je het bovenste stuk van mijn haar ook afknippen, en dit er niet aan laten zitten?' Ik trek aan de lok die ze aan de voorkant laten zitten.

'Je weet dat we die laten zitten om aan te geven dat jullie meisjes zijn, en geen jongetjes. Je zou toch niet willen dat iemand denkt dat jullie jongetjes zijn, of wel soms?'

'Maar iedereen weet toch wel dat we meisjes zijn. En Masja trekt aan de mijne als ze boos is.'

'Kijk, zo,' zegt Masja, en ze wil eraan trekken, maar tante Doesja geeft haar opnieuw een tikje, en haar masker wordt helemaal haar mond in gezogen door het harde ademen.

Doesja heeft vandaag iets geels aan. Ik zie het onder de knopen van haar witte jas door piepen.

'Waarom dragen wij geen kleren zoals de grote mensen? Dragen kinderen geen kleren?' vraag ik.

'Waarom zou je kleren nodig hebben als je de hele dag in een ledikant ligt? Het is dat, of jullie zijn in het laboratorium... dokters moeten jullie lichaam toch kunnen zien? Bovendien, we moeten voortdurend jullie lui-er verschonen omdat jullie lekken; we kunnen niet elke vijf minuten gespjes en strikken gaan staan losmaken.' Ze duwt Masja languit neer op het plastic laken van ons ledikant en begint aan mij.

Skriip, skriip. Het kietelt en ik reik omhoog om een stukje van haar gele mouw aan te raken. Het is meer botergeel dan eigeel.

‘Ziezo. Klaar alweer. Ga er eens af.’

We schuiven wiebelend met onze billen van het plastic laken in ons le-
dikant af, en zij vouwt het op en laat ons vervolgens alleen, schuddend met
haar hoofd zodat haar witte muts op en neer deint.

‘Getver! Getver!’ Masja zit te zuchten en te steunen omdat ze afgeknip-
te haartjes in haar neus heeft, dus ik buig me zo dicht mogelijk naar haar
toe en blaas in haar gezicht.

‘Ga weg!’ Ze geeft een mep tegen mijn neus.

‘Ga zélf weg!’

‘Nee, jij!’

We beginnen elkaar te slaan, en te trappen met onze benen totdat die
van haar klem komt te zitten tussen de spijlen en ze begint te brullen. Dan
stoppen we.

Zaterdag is fijn, want dan hoeven we ons niet af te sluiten zoals we
altijd doen wanneer dokter Aleksejeva binnenkomt en ons meeneemt
naar het laboratorium. Maar zaterdag is ook naar, want dan is mama
er niet en is er niets te doen.

Ik houd mijn hand omhoog en kijk tussen al mijn vingers door. Daar-
door lijkt de kamer in stukjes gebroken en anders, het is de enige manier
om hem anders te maken. Ik kijk naar de zwierige slierten witte verf op de
glazen ruiten van het Hok, daarna kijk ik omhoog naar de kakkerlakken-
barst in het plafond, en die breekt in een heleboel kleine barstjes, daarna
kijk ik omhoog naar de tl-balk, en mijn vingers worden roze, daarna kijk
ik naar het raam om te zien welke kleur het Buiten is nu. Soms is het zwart
of grijs of zijn er harde druppels of een gierende wind die probeert binnen
te komen en ons mee te nemen. Vandaag is het blauw en ik glimlach er-
naar, en blijf kijken of er misschien een wolkje komt. Mama zegt dat er
Buiten een heleboel andere gebouwen zijn zoals dat van ons, maar wij
kunnen nooit iets zien. Alleen de lucht.

‘Een vogel!’ Masja ligt al de hele tijd op haar rug uit het raam te kijken.
‘Ik zag een vogel! Jij níét!’

Ik niet, ze heeft gelijk, maar we staren allebei naar het raam en staren en
staren, want soms komen ze met heel veel tegelijk. Maar dit keer niet. Ik
staar tot mijn ogen ervan prikken. Dan zie ik in plaats van vogels een
wolk, en dat is nog veel beter – we fantaseren dat we in wolken zitten en

erbovenop en dat we er vormen van kneden. En ze bewegen en veranderen, zoals niets in ons Hok ooit doet.

‘Ik zou op die daar gaan zitten, zie je ’m? Díé daar, en dan zou ik er heel de wereld op rond gaan en weer terug,’ zeg ik.

‘Ik zou aan de mijne schudden en schudden,’ zegt Masja. ‘Totdat het zou gaan regenen op iedereen op de wereld.’

‘Ik zou erbovenop springen, op en neer en op en neer, en er daarna vanaf glijden, in de zee met de visjes.’

Wanneer we fantaseren over Buiten zijn, zitten we niet aan elkaar vast zoals in het Hok. In je fantasie kun je alles zijn wat je maar wilt.

We leren over verdronken worden en dood zijn

‘Nou, *oerodi*. Ik ben er weer, of jullie het nou leuk vinden of niet.’ Op zondag is Nastja altijd onze schoonmaakster. Ze heeft een neus als een aardappel en handen zo dik dat het wel voeten lijken. We hebben vast iets heel ergs gedaan waardoor ze nu zo gemeen is tegen ons, maar ik kan me niet herinneren wat, en Masja ook niet.

‘Bah. Jullie hadden bij je geboorte verdronken moeten worden.’ Ze heeft de zwabber in haar hand en staat weer water over de vloer te plenzen, ramt de waterige zwabber keihard in de hoeken. Flats, flats.

Ik druk mijn handen tegen mijn oren en neus, want voor haar kan ik me niet afsluiten, zoals voor dokter Aleksejeva.

Masja zuigt op al haar vingers in haar mond.

‘Hier zouden hardwerkende mensen niet dag in, dag uit naar moeten hoeven kijken...’

Ik kan Nastja nog steeds horen door mijn handen heen.

‘...en wanneer de wetenschappers hier klaar zijn met jullie, worden jullie verdronken, als kittens, en in een zak gestopt en begraven in een zwart gat, waar jullie nooit meer te eten zullen krijgen of verschoond zullen worden.’ Met haar vingers slaat ze een groot kruis op haar borst – dat doen een heleboel van de verzorgsters bij ons.

Ik ga niet denken aan het zwarte gat, ik ga denken aan de blauwe hemel en springen op de wolken. Ik blijf mijn handen tegen mijn oren en neus houden, zodat ik niets hoor of ruik, en ik doe mijn ogen stijf dicht zodat ik ook niets zie. Behalve wolken in mijn verbeelding.

Wanneer ze weg is, begint Masja me rond te sleuren door het ledikant, en ik tel de spijlen om te zien of het er nog steeds evenveel zijn als al mijn vingers en de tenen van onze twee voeten (de voet aan ons been aan de achterkant niet meegerekend, want de tenen daarvan zijn helemaal verwrongen). We kunnen maar tellen tot vijf omdat tante Doesja ons jaren en jaren geleden heeft verteld dat we vijf waren, net zoals ik vijf vingers heb aan mijn open hand. Nu zijn we zes, maar ik weet niet wanneer dat is gebeurd. Misschien toen mama de opwindkwal meebracht om mee te spelen? Mama zegt dat we niet hoeven te leren tellen of lezen of schrijven of wat dan ook, omdat zij dat wel voor ons zal doen.

‘Wat is verdronken?’ vraagt Masja, en ze stopt even met rondjes lopen.

‘Weet ik niet,’ zeg ik. ‘Maar ik denk dat je er dood van wordt.’

‘Hoe is het om dood te worden?’

‘Dat is alsof je in een zwart gat zit met niets te eten.’

‘Laten we maagonderzoekje spelen.’

‘*Njetoesjki*. Ik mag nooit de slang bij jou naar binnen steken.’

‘Dat is omdat ik altijd de Staf ben en jij altijd de Zieke. Hier.’ Ze haalt zogenaamd een slangetje tevoorschijn. ‘Mond open. Daar komt-ie.’

Ik doe mijn mond open maar begin te giechelen, want ze steekt altijd haar vinger in mijn mond alsof het de slang is en wiebelt hem heen en weer, en ik moet al giechelen nog voordat ze dat zelfs maar heeft gedaan.

‘*Moltsji!* Doe wat je wordt gezegd, jongedame!’ schreeuwt ze, als een verpleegster.

Dan schrikken we allebei op wanneer de deur weer met een klap openzwaait.

‘Goie morgen, dotjes van me! Rara, wat heb ik voor jullie vandaag?’

‘Tante Sjoera!’ roept Masja.

Tante Sjoera is ook aardig, dus haar hebben we ook vast niets ergs aangedaan.

‘Rijstepap!’ zegt Masja, haar neus in de lucht stekend om de geur op te snuiven die over het Hok heen drijft.

‘Met boter!’ roep ik, ook al ruik ik die niet. Ik hoop het alleen maar.

‘Ja, Dasjinka, met boter,’ zegt Sjoera, en ze klikt de deur van het Hok open en draagt met twee handen onze kom naar binnen. Ze gaat op een krukje zitten en lepelt een hap in Masja’s mond, en eentje in mijn mond. ‘Bah! Het stinkt hier naar bleekwater,’ zegt ze, haar neus optrekkend.

‘Nastja is weer te scheutig geweest. Genoeg om een matroos te verdrinken.’

‘Wat is verdrinken?’ vraag ik, de rijstepap tegen mijn gehemelte drukkend zodat ik de smaak niet kwijtraak wanneer ik de hap doorslik.

‘Hm, dat betekent dat je onder water bent en geen lucht krijgt.’

‘Word je dood wanneer je geen lucht krijgt?’

‘Soms.’

‘Hoe is het om dood te worden?’

‘Alle machtig! Wat een malle vragen.’

‘Is het alsof je in een gat zit en alsmaar honger hebt?’ vraag ik. Ze krijgt allemaal rimpeltjes rond haar ogen dus ik denk dat ze glimlacht, maar ik kan het niet goed zien onder haar masker.

‘Nou, nou. Zo is het wel welletjes. *Mensje znaesj, kreptsje spejesj*: hoe minder je weet, hoe beter je slaapt.’

Het klinkt als een slaapliedje, sussend en geruststellend. En wanneer ze het laatste restje uit de kom heeft geschraapt, gaat ze weer. Dus wij gaan weer verder met rondkruipen in het ledikant terwijl ik de spijlen tel op mijn vingers en tenen.

Vechten om los te worden en dan leren om dat niet te doen

‘Waarom heb jij twee benen voor jezelf alleen en hebben wij er allebei maar eentje, en een extra been dat uitsteekt?’ vraag ik de volgende keer dat ze binnenkomt aan tante Sjoera. Maar ze duwt mijn hand weg, want ik heb door de spijlen van het ledikant heen haar rok opgetild om te zien wat daar zit, en ik kan duidelijk zien dat ze twee benen helemaal voor zichzelf alleen heeft.

‘Wel heb ik ooit!’

‘Waarom dan?’ vraag ik. ‘Waarom?’

‘Omdat... nou ja... omdat alle kinderen geboren worden zoals jullie, met... ieder één been...’ Ze trekt haar masker hoger op, daarna maakt ze de koordjes van haar muts los om ze nog strakker weer vast te binden.

‘Dus alle kinderen worden aan elkaar vast geboren, zoals wij?’

‘Ja, ja, Dasjinka. Ze worden allemaal aan elkaar vast geboren...’

‘En wat gebeurt er dan?’

‘Dan... worden ze... eh... los. Net als grote mensen.’

‘Dus we krijgen allebei nog een extra been wanneer we los worden?’

‘Wanneer wórdén we eigenlijk los?’ vraagt Masja, terwijl ze zich probeert op te hijsen aan de bovenste rand van het ledikant. ‘Wanneer? Wanneer? Wanneer wórdén we los?’

‘Zeg, juffertjes Bijdehand, jullie weten dat jullie geen vragen mogen stellen...’

‘Maar wanneer? Wanneer worden we los?’ vraagt Masja nog een keer. ‘Morgen?’

Tante Sjoera kijkt zoekend het hele Hok rond naar iets wat ze blijkbaar kwijt is, en ze kijkt absoluut niet naar ons. Daarna loopt ze met een klik van de glazen deur naar buiten, zonder ook maar iets te zeggen.

‘Ik wil nu los worden,’ zegt Masja boos, en ze pakt met haar beide handen de spijlen vast.

Ik zie het zwart in haar ogen dat daarin komt wanneer ze boos is.

Ze grijpt mijn hand en draait alle vingers naar achteren, en ze begint te roepen: ‘Ik wil nu los worden! Ga weg! Oerod! Ga van me af! Ga eraf!’

Ik word vreselijk bang wanneer Masja boos is. Ze schopt en krabt en stompt en knijpt, en ik schop en krab ook, om haar op afstand te houden. Maar ik weet dat we er niet los van zullen worden.

‘Meisjes! Meisjes!’ Wanneer we al uren en uren aan het vechten zijn, komt tante Sjoera het Hok binnenrennen, maar ze gilt zodra ze ons ziet, en ik kijk en zie overal rood bloed op ons, maar ik blijf schoppen en stompen om Masja op afstand te houden, en Sjoera rent de deur weer uit.

Ze komt terug met mama, die aan ons allebei begint te trekken en tegen de verpleegster zegt dat ze ons allebei aan een andere kant van het bed moet vastbinden met verband. Masja vindt het verschrikkelijk om alsmáar te worden vastgebonden, dus ze begint lelijke Nastja-scheldwoorden te roepen, en daarom propt mama ook een verband in haar mond.

‘Het wordt nog eens jullie dood als jullie zo blijven vechten,’ zegt ze, zich over ons heen buigend met boze, tot spleetjes geknepene ogen. ‘Begrijpen jullie dat? Jullie zijn bont en blauw van het vechten, maar op een dag gaat een van jullie er nog aan dood.’ Dan buigt ze zich dicht naar mij toe. ‘Wil je graag dood, Dasja?’

Ik schud mijn hoofd. Ik wil echt, echt niet dood. Ik vind honger hebben verschrikkelijk. Ik vind het donker verschrikkelijk. Dus ik besluit ter plekke dat ik iets ga doen om ervoor te zorgen dat we nooit doodgaan.

Ik ga nooit, nóóit meer terugvechten.